

H. P. Blavatsky írásaiból

**AZ EZOTERIKUS FILOZÓFIA
ALAPJAI**

Összeállította, valamint előszóval és megjegyzésekkel
ellátta: Ianthe H. Hoskins

MAGYAR TEOZÓFIAI TÁRSULAT, 2004

TARTALOM

Előszó	7
Egy alapvető törvény	11
Négy alapvető elgondolás	15
Három alapvető tétel	19
Hat számozott pont	27
Öt bizonyított tény	35
Három új tétel	41
<i>A Titkos Tanítás: Következtetés</i>	45
<i>Fátyoltalan Ízisz: Tíz pontos összefoglalás</i>	51
A függelék: A Titkos Tanítás és tanulmányozása	56
B függelék: Szanszkrit szavak szótára	65

ELŐSZÓ

H.P. Blavatsky írásaiban azt a különleges feladatot teljesítette, hogy a nyugati világ figyelmét a bölcsesség hagyományainak tanításaira, a kelet szent tudományára irányította. Ismételten megerősítette e tanok ősi voltát és egyetemességét, amit időszámításunk kezdetei óta teozófiaként ismernek. Ő maga csak a leíró és közvetítő szerepét vállalta.

Legnagyobb, *A Titkos Tanítás (The Secret Doctrine)* című, 1888-ban megjelent művének bevezetőjében H. P. Blavatsky világosan leírja, milyennek látja feladatát:

Ezeket az igazságokat semmilyen értelemben nem kinyilatkoztatásként közölték; sem a szerző nem szándékozik azt állítani, hogy ő a világtörténelemben most először közzétett misztikus tan felfedője. Mert amit a mű tartalmaz, szétszórta megtalálható a nagy ázsiai és korai európai vallásos írások kötetének ezreiben, de azokat jelek és szimbólumok mögé rejtették és ezért, e fátylak miatt maradtak észrevétlenek. Most megpróbáljuk a legrégebb tanokat összegyűjteni és harmonikus, egységes egészé tenni.

H. P. Blavatsky összes írásának gyűjtési és sajtó alá rendezési munkája elkészült, az eredmény közel húsz terjedelmes kötet. A *Collected Writings (Összegyűjtött írások)* összeállítója, H. P. Blavatsky másod-unokaöccse, Boris de Zirkoff tájékoztatja az olvasót, hogy egy, a New York Daily Graphic-ban 1874. október 30-án közölt levél az első cikk, ami biztosan H.P.B. tollából származik. 1877-ben első nagy munkája, az *Isis Unveiled (Fátyoltalan Ízisz)* két vastag kötetben jelent meg. Tizenegy évvel később követte a *The Secret Doctrine (A Titkos Tanítás)* két kötet. Utolsó művei, *The Voice of the Silence, (A csend hangja)* és *The Key to Theosophy (Kulcs a teozófiához)*, 1889-ben jelentek meg. Ha az ember arra gondol, milyen sokat és gyakran utazott és milyen gyenge volt az egészsége, időnként súlyos betegségekkel, akkor szinte csoda ez az óriási, kevesebb, mint tizenhét év alatt – és nem az anyanyelvén – írt irodalmi teljesítmény. Meg kell említeni, hogy a nagy műveket az első megjelenésük óta eltelt több mint száz év alatt is rendszeresen kiadták.

Ebből a hatalmas anyagból, amelyben a témák sora a bibliai szimbólumoktól a darwini elméletig, a jégkorszak előtti növény- és állatvilágtól a hinduizmus és a kabbala szent szövegeiből, valamint a XIX. századi filozófusok, teológusok és tudósok írásaiból vett idézetekig terjed, az olvasónak valóban nehéz, ha nem lehetetlen lenne a teozófia rendszerének alapvető vázát összeállítani. Azonban H.P. Blavatsky maga azzal siet a tanulmányozó segítségére, hogy itt-ott megszámozott megállapításokban mutatja be azokat az alapelveket, amelyekre ez a rendszer felépül. Az itt összefoglalt megállapítások gyűjteményét arra szántuk, hogy Ariadne fonalaként szolgáljon az információk, leírások, magyarázatok, bírálatok, kommentárok és személyes útmutatások hatalmas útvesztőjében, ami az ő szinte kimeríthetetlen ajándéka az utókornak.

Hol kezdjük el a tanulmányozást? Élete utolsó éveiben H.P. Blavatsky köré Londonban a Teozófiai Társulat komoly tagjainak csoportja gyűlt össze, akik *A Titkos Tanítás* alapos tanulmányozásának szentelték magukat. A tanulók kérdéseket tettek fel H.P.B.-nek és a tanulmányozott anyag jobb megértéséhez további magyarázatokat kértek. Ezen szóbeli útmutatások nagy részét szerencsénkre leírták és később a *Transactions of the Blavatsky Lodge (A Blavatsky Párhely tudósításai)*-ről szóló írásokban adták ki. Ez ma a *Collected Writings (Összegyűjtött írások)* X. kötetének második felében található. Létezik ezen kívül egy kicsi, de felbecsülhetetlen értékű feljegyzés-gyűjtemény, amit Robert Bowen, az akkori csoport egyik tagja írt le. Ezt fia, P.G. Bowen kapitány közel negyven évvel később hozta nyilvánosságra. Először 1932-ben a *Theosophy in Ireland* nevű folyóiratban jelent meg. Ezek a feljegyzések külön kis könyvként *Madame Blavatsky on How to Study Theosophy (H.P.B. arról, hogyan tanulmányozzuk a teozófiát)* címen jelent meg. Ezt az írást a

függelékben közöljük.

Ezekből a feljegyzésekből nemcsak annak a módját tanuljuk meg, ahogyan szerinte kell a tanulmányozáshoz hozzáfogni, és ahhoz milyen hozzáállásra és elvárásra van szükség, de elsősorban az alapvető megállapítások szükséges sorrendjét, mielőtt az egész műbe belekezdünk. Ezen kívül H.P.B. azokat az alapelveket tárja a tanuló elé, amelyeket állandóan emlékezetében kell tartania. Ezen elvek bemutatása, és a mű azon részei, amelyekre különösen fel akarja hívni a figyelmet, adják jelen gyűjtemény nagyobb részét.

Az *Isis Unveiled (Fátyoltalan Isis)* című könyv beismerten terjengős és rendezetlen összeállítás, amely olyan asszony rendkívüli műveltségét mutatja, akinek neveltetése nem szabályszerű volt, és akinek az úti könyvtára nyilvánvalóan legfeljebb két-három tucat könyvből állhatott. A mű az érdekességek, információk és igen változatos témák kritikus kommentárjainak, a sokféle okkult hagyomány mélyreható ismeretének tömege. Azonban az anyagot valahogyan rendezetlenül és sokszor élesen vitatkozó hangnemben mutatja be, ami megfelelt az akkori körülményeknek. A II. kötet végén H.P. Blavatsky tíz számozott pontban foglalja össze tanítása lényeges elemeit, amit az olvasó elé szándékozott tárni. Bár ez volt az első kísérlete, hogy a művében bemutatott ezoterikus filozófia alapelveit rendszerezett megállapításokban fejtse ki, az erre vonatkozó részt ebben az összeállításban mégis utolsóként közöljük, mégpedig azért, mert ahogy majd látni fogjuk, akkortájt az elvek részletes kidolgozása során H. P. Blavatsky még nem tett különbséget az átfogó és a másodrendű elvek között. Amikor az okkult tanítóiról beszélt, akkor a „Mesterek” kifejezést használta, mert ahogy a *Key to Theosophy (Kulcs a teozófiához)* című könyvében kifejezetten állítja, tőlük kapta a teozófiai rendszerről szóló minden tudását. Mindazáltal teljesen rá volt bízva, hogyan használja fel a kapott tudást, hogyan rendezi el az anyagot és bontakoztatja ki írói képességét legjobb tehetsége szerint.

A jelen összeállítás részeinek elkészítéséhez felhasználtuk a *The Secret Doctrine*, vagyis a *Titkos Tanítás* mindhárom használatban lévő kiadását, és időrendben utaltunk mindháromra, az első 1888-as kiadásra, az 1893-as harmadik kiadásra és a hat kötetes adyari kiadásra. Minden kivonatot bevezető megjegyzés előz meg, a függelékben pedig szójegyzék van.

Az olyan eszmék felsorolása, amelyeket a teozófia rendszerében alapvetőnek kell elismerni, bizonyos mértékig önkényes. Látjuk, hogy H.P. Blavatsky a teozófia tanulmányozójának *három* alapvető tételt, *négy* alapvető elvet, *hat* számozott pont összefoglalását, és további *öt* bebizonyított tényt mutat be és a *tíz* pontos összefoglalást, amiben az *Isis Unveiled (Fátyoltalan Isis)* lényegét foglalja össze. Mégis minden felsorolás és az alapelvek részletezése mellett és azokon túl, mindig az EGY – a név nélküli Valóság kihangsúlyozásának kell lennie, az EGY-nek, amiben és amiből minden létezik. Mivel a teozófia nem érthető meg az erre az alapvető Egységre való állandó visszautalás nélkül, a jelen válogatásban az Egység egyértelmű kihirdetése foglalja el az első helyet.

Ianthe H. Hoskins

MEGJEGYZÉS

Az ezoterikus filozófia hangsúlyozza, hogy a tapasztalatok világának sokféle megjelenése mögött egyetlen valóság létezik, amely mindennek, ami valaha volt, van és lesz, a forrása és oka. A védikus hagyomány kimagasló tanítója, Sri Shankarâchârya ezt egyszerűen így fejezi ki: mindegy, milyen alakúra formáljuk az agyagot, a [megformált] tárgy valósága mindig az agyag marad, a neve és alakja csak múló külsőség. Ugyanígy, mivel minden létező az Egy Legfelsőbbtől ered, lényegi természetében maga is ez az Egy Legfelsőbb. A legmagasabbtól a legalacsonyabbig, a legnagyobbtól a legapróbbig a megnyilvánult világmindenség végtelenül sok jelensége a névbe és formába öltözött Egy.

Ez az alapvető egységről szóló tanítás a teozófia rendszerének „fémjelzése”. Ebből következik, hogy

semmi olyan tannak vagy elméletnek, amelynek a végső kettősség az alapja – például, hogy a szellem és az anyag örökre különállók, hogy Isten és az ember lényegileg különbözök, vagy hogy a jó és a rossz örök valóságok – nem lehet helye a teozófiában.

EGY ALAPVETŐ TÖRVÉNY

A természet minden alkotórésze legvégső lényegében alapvetően egységes. Ez az egység, akár a szellemi, az értelmi vagy a fizikai világra alkalmazzuk, a szó legszorosabb értelmében az okkult tudomány alaptörvénye –, a csillagtól az ásványi atomig, a legmagasabb szinten lévő Dhyân Chohántól a legparányibb ázalékállatig.

The Secret Doctrine (A titkos tanítás) I 120 / I 145 / I 179

MEGJEGYZÉS

A tanítványainak Londonban adott szóbeli tanításai során, amelyeket R. Bowen írt le (lásd az A. függelék), H.P. Blavatsky sokszor megismételte, hogy a *Titkos Tanítás* tanulmányozása nem adhat végleges és teljes képet a világegyetemről. Ahogy mondta, ez azt jelenti, hogy „A VALÓSÁG IRÁNYÁBA VEZET”. Az egyre mélyebb megértés elősegítéséhez négy alapelvet körvonalazott, amit a tanulónak soha nem szabad szem elől veszítenie. Mivel spontán beszélgetések folyamán mondta el, ezeket a gondolatokat egyszerűbben fejezte ki, mint a nagy művekben, és ezért előkészíthetik a teljesebb megállapítások bonyolultabb leírását.

NÉGY ALAPELV

Tartsuk be az alábbi szabályt:

akármit is tanulmányozunk a *Titkos Tanításban*, a fogalmak kialakításának alapjaiként tartsuk észben a következő elveket:

(a) MINDEN LÉTEZÉS ALAPVETŐ EGYSÉGE. Ez az egység nagyon különbözik az egység hétköznapi fogalmától – mint amikor azt mondjuk, hogy valamely nemzet vagy hadsereg egységes, vagy hogy ezt a bolygót azzal a bolygóval mágneses erővonalak kötik össze, vagy más effélét. A tanítás nem erről szól. A létezés EGY, nem pedig egymáshoz kapcsolódó dolgok összessége. Alapjában véve EGYETLEN Létező van. Ennek a LÉTEZŐNEK két megjelenése van, egy pozitív és egy negatív. A pozitív a szellem, vagy a TUDATOSSÁG. A negatív a SZUBSZTANCIA, a tudatosság tárgya. Ez a Létező első megnyilvánulásában az Abszolútum, a Végső Valóság. Mivel abszolút, semmi nincs rajta kívül. Ő a TELJES-LÉTEZŐ. Oszthatatlan, különben nem volna abszolút. Ha egy részét el lehetne különíteni, a megmaradó rész nem volna abszolút, különben rögtön felmerülne az ÖSSZEHAONLÍTÁS kérdése közte és az elkülönített rész között. Az összehasonlítás nem fér össze a kizárólagossággal. Világos tehát, hogy ennek az alapvető EGYETLEN LÉTEZÉS-nek vagy Abszolút Létező-nek kell lennie a Valóságnak minden meglévő formában.

Az atom, az ember, az Isten, mindegyik külön-külön és együtt is, legvégső vizsgálatukban az Abszolút Létező, ez az IGAZI EGYÉNISÉGÜK. Ezt a gondolatot kell mindig észben tartanunk, hogy alapja legyen valamennyi elgondolásnak, ami a *Titkos Tanítás* tanulmányozásából származik. Abban a pillanatban, amikor ezt a gondolatot elengedjük (és ez igen könnyen megtörténhet, ha az ember az ezoterikus bölcsélet sok bonyolult megközelítésével foglalkozik), felülkerekedik a KÜLÖNÁLLÁS

gondolata és a tanulmány értékét veszti.

(b) A második megragadandó alapelv az, hogy HOLT ANYAG NINCS. Még a legutolsó atom is él. Nem is lehet másképpen, hiszen minden atom maga is Abszolút Létezés. Ezért nincs olyasmi, mint az éter „terei” vagy âkâsha, vagy nevezzük, ahogyan akarjuk, ahol az angyalok és az elementálok fickándoznak, mint pisztrángok a vízben. Ez hétköznapi elképzelés. A helyes elképzelés az, hogy az anyag bármely szinten lévő atomja maga is egy-egy ÉLET.

(c) A harmadik alapvető és szem előtt tartandó elv az, hogy az ember a MIKROKOZMOSZ. Mivel pedig az, a mennyek összes hierarchiái benne léteznek. A valóságban azonban nincs sem makrokozmosz, sem mikrokozmosz, csak EGY LÉTEZÉS van. A nagy és kicsiny csak akkor nagy és kicsiny, ha egy korlátozott tudat szemléli.

(d) A negyedik és utolsó alapvető elv az, amelyet a Nagy Hermetikus Axióma fejez ki. Ez voltaképpen összegezi és szintetizálja az összes többi.

Miként belül, úgy kívül;
Miként a nagy, úgy a kicsi;
Miként fenn, úgy alant;
Csupán csak EGY ÉLET és TÖRVÉNY van;
És aki működteti az EGY.
Semmi sem belső, semmi sem külső;
Semmi sem nagy, semmi sem kicsi;
Semmi sem magas, semmi sem alacsony
Az isteni rendben.

Mindegy, hogy mit tanulmányozunk a *Titkos Tanításban*, ezekkel az alapvető elvekkel kell összhangba hoznunk, ezekhez kell viszonyítanunk.

Hogyan tanulmányozzuk a teozófiát (lásd az A függelék)

MEGJEGYZÉS

A Bowen-feljegyzésekben H.P. Blavatsky azt tanácsolja a tanulónak, hogy 'az első tennivaló, még ha évekbe telik is, az, hogy fogalmat alkosson a „Proem”-ben, A *Titkos Tanítás* mesteri bevezetésében megadott „Három alapvető tétel”-ről. A három tételről szóló megállapítást H.P. Blavatsky azzal vezeti be, hogy hangsúlyozza alapvető fontosságukat, és bemutatásuk végén ismét megerősíti, hogy ezek a teozófiai hagyomány alapvető elvei.

A *Titkos Tanítás* nagy részben a *Dz्यान Könyve c.* ősrégi műből kiválasztott stanzákhoz (versszakokhoz) fűzött kommentárok sora. A modern szokásoknak megfelelően könyvének címét mindig dőlt betűvel írjuk, viszont amikor az ősrégi ezoterikus filozófiára, mint például a *Titkos Tanítás*-ra utal, az eredeti kiadás szerint nagy kezdőbetűket használunk.

HÁROM ALAPVETŐ TÉTEL

Mielőtt tovább haladnánk, hogy megvizsgáljuk a jelen munka alapját képező *Dzyan Könyve* stanzáit, feltétlenül szükséges, hogy megismerkedjünk azzal a néhány alapvető fogalommal, amely az egész gondolatrendszer alapjául szolgál, azt áthatja, és amire figyelmünket fel kell hívni. Ezen alapelvek száma ugyan kevés, de azok világos megértésétől függ, hogy a helyes módon értünk-e meg mindent, ami azután következik. Ezért nem kell mentegetődnünk, amikor az olvasót arra kérjük, hogy előbb ezekkel ismerkedjék meg, mielőtt az eredeti mű tanulmányozásához kezdene.

A Titkos Tanítás három alapvető tételt vezet be:

1. Létezik egy mindenütt jelenlévő, örök, határtalan és változhatatlan PRINCÍPIUM (ALAPELV), amelyről lehetetlen elmélkedni, mert meghaladja az ember felfogó képességét, és mert bármilyen emberi kifejezés vagy összehasonlítás csak kisebbítheti. Túl van a gondolat hatókörén és elérési lehetőségén, - Mandukya szavaival: „elgondolhatatlan és kimondhatatlan”.

Ahhoz, hogy ezek a gondolatok az átlagolvasó előtt világosabbá váljanak, induljunk ki abból a feltevésből, hogy van egy feltétlen Valóság, amely megelőz minden feltételes, megnyilvánult létezőt. Ez a végtelen és örök Ok -, amit korunk európai filozófiájában homályosan, mint „tudhatatlant” és „megismerhetetlent” említenek - a gyökértelen gyökere „mindennek, ami volt, van és valaha lesz”. Az örök Ok természetesen minden tulajdonságtól mentes, és alapjában véve a megnyilvánult véges létezővel semmilyen kapcsolatban nincs. Inkább „Létezés” (Be-ness), mint Létező (Being – szanszkritban *Sat*), és minden gondolat vagy elmélkedés felett áll.

Ezt a Létezés (Be-ness) a Titkos Tanításban két megnyilvánulásában szerepel. Egyrészt az abszolút elvont térként, amely puszta szubjektivitást (alanyiságot) jelent. A tér az egyetlen dolog, amelyet az emberi elme semmiféle fogalomból nem zárhat ki és az egyetlen, amelyet önmagában nem foghat fel. Másrészt az abszolút, elvont mozgásként, amely a feltétlen öntudatot jelenti. Még nyugati gondolkodóink is kimutatták, hogy az öntudat számunkra felfoghatatlan, ha a változástól elkülönítjük; a változást pedig legjobban a mozgás jellemzi. Az Egy Valóság ezen utóbbi megnyilvánulását a „Nagy Lélegzet” kifejezés is tükrözi. Ez olyan szemléletes jelkép, ami nem szorul további magyarázatra. Így tehát a Titkos Tanítás első alapigazsága ez a metafizikai EGY ABSZOLÚT LÉTEZÉS (BE-NESS), amelyet a véges értelem a teológiai Szentháromsággal jelképez.

.....

Parabrahman, az Egy Valóság, az Abszolút, az Abszolút Tudatosság területe, vagyis az a Lényeg (Essence), amely a feltételes létezéssel való minden kapcsolaton túl van, és amelynek a tudatos létezés csak feltételes jelképe. De amint gondolatban eltávolodunk ettől a (számunkra) abszolút tagadástól, azonnal jelentkezik a kettősség: a szellem (vagy tudat) és az anyag, az alany és a tárgy ellentétében.

A szellemet (vagy tudatot) és az anyagot azonban nem szabad független valóságnak vennünk, hanem mint az Abszolút (Parabrahman) két oldalát vagy megnyilvánulását, amelyek a feltételes Létező (Being) - akár szubjektív, akár objektív - alapját alkotják.

Ha erre a metafizikai hármasságra úgy tekintünk, mint minden megnyilvánulás gyökerére, akkor a Nagy Lélegzet a kozmosz-előtti gondolatalkotás jellegét veszi fel. Az erő és minden egyéni tudat forrása és eredete (*fons et origo*) és a kozmikus fejlődés nagy tervében a vezérlő értelmet szolgáltatja. Másrészt a kozmosz-előtti gyöker-anyag (Mûlaprakriti) az Abszolút azon megnyilvánulása, amely a természet összes objektív síkjának alapját képezi.

Ahogy a kozmosz-előtti gondolatalkotás minden egyéni öntudat gyökere, úgy a kozmoszelőtti anyag az anyag alapja (substratum), elkülönülésének különféle fokain.

Ebből kiderül, hogy az Abszolút e két megnyilvánulásának ellentéte a „Megnyilvánult Világegyetem” létezéséhez alapvetően szükséges. A kozmikus anyagtól elkülönülten a kozmikus gondolatalkotás egyéni tudatként nem nyilvánulhatna meg, mivel a tudat csak anyagi eszközön (szanszkritul *upâdhi*) át árad ki, mint „én vagyok én”. Ez a fizikai alap szükséges az összetettség bizonyos fokán az Egyetemes Elme egy sugarának összpontosításához. Viszont a kozmikus gondolatalkotástól elkülönülten a kozmikus anyag üres elvontság maradna, és az öntudat kibontakozása nem jöhetne létre.

Ennél fogva a megnyilvánult világegyetemet kettősség hatja át, amely mint „megnyilvánulás”, mintegy a KÍVÜL-lét (EX-istence) igazi lényege. De amint az objektum és a szubjektum, a szellem és az anyag csupán ellentétes pólusai, megnyilvánulásai az Egy Egységnek, amely azokat összefogja, éppúgy a megnyilvánult világegyetemben ott van „az”, ami a szellemet az anyaghoz, a szubjektumot az objektumhoz köti.

Ezt a valamit, amit a nyugati gondolkodás jelenleg még nem ismer, az okkultisták Fohat-nak nevezik. Ez az a „híd”, amelyen át az isteni gondolatban létező eszmék a „természet törvényei”-ként vésődnek a kozmikus anyagba. A Fohat így a kozmikus gondolatalkotás dinamikus energiája, vagy a másik oldalról nézve értelmes közvetítője, minden megnyilvánulás vezérlő ereje, az „Isteni Gondolat”, amelyet a Dhyân Chohanok, a látható világ építői adnak tovább és tesznek láthatóvá. Így a szellemtől, vagy kozmikus gondolatalkotástól ered a tudatunk, és a kozmikus anyagból erednek a különféle tudathordozó eszközök, amelyben a tudat egyénivé válik és ön- vagy visszatükröződő tudatot ér el. A Fohat pedig különféle megnyilvánulásaiban az elme és az anyag közötti titokzatos láncszem, az éltető princípium, amely minden atomot életre kelt és éltet.

A következő összefoglaló majd világosabb képet nyújt az olvasónak:

- (1) Az ABSZOLÚT (a Feltétel Nélküli): a vedantisták *Parabrahman*-ja, vagy az Egy Valóság, SAT, amely mind Abszolút Létezés, mind Nem-Létezés.
- (2) Az első megnyilvánulás, a személytelen, a filozófiában pedig a meg nem nyilvánult Logosz, a „megnyilvánult” elődje.
- (3) Szellem-anyag, ÉLET, a „Világegyetem Szelleme”, Purusha és Prakriti, vagy a második Logosz.
- (4) Kozmikus fogalomalkotás, Mahat vagy Értelem, az egyetemes világ-lélek; az anyag kozmikus noumenonja, az értelmes működés alapja a természetben és a természet értelmes működésének alapja

Az EGY VALÓSÁG; annak *kettős* aspektusai a feltételekhez kötött világegyetemben.

A Titkos Tanítás a továbbiakban azt állítja, hogy:

2. A Világegyetem örökkévalósága összességében, mint egy határtalan sík, időszakonként „játsszótere a szüntelenül megnyilvánuló és eltűnő számtalan világegyetemnek”. Ezeket „megnyilvánuló csillagoknak” és az „örökkévalóság szikráinak” nevezik. „A zárandok örökkévalósága” olyan, mint az „Önmagában Létező (Self-Existence) szemének egy-egy rebbenése”. (*Dzyan könyve*). „A világok megjelenése és eltűnése olyan, mint a tengerjárás rendszeres apálya és dagálya”.

A Titkos Tanítás e második állítása a kiáradás és visszahúzódás, az apály és dagály időszakossága örök törvényének feltétlen egyetemességét jelenti, amelyet a fizikai tudomány a természet minden területén megfigyelt és leírt. A nappal és éjszaka, az élet és halál, alvás és ébrenlét váltakozása annyira általános és kivétel nélküli tény, hogy bennük könnyű felismerni a világegyetem abszolút alapvető törvényeinek egyikét.

Ezen kívül a Titkos Tanítás azt is tanítja, hogy:

3. Minden lélek alapvetően azonos az Egyetemes Felső Lélekkel (Over-Soul), mivel ez maga is az Ismeretlen Eredet (gyökér) egy része (aspektusa). Minden léleknek -az előbbi egy-egy szikrájának - a ciklikus és karmikus törvény szerint végig kell zárandokolnia a megtestesülés (vagy a „kényszerűség”) körforgásának teljes időszakán. Más szóval, semmilyen tisztán szellemi Buddhi-nak (isteni Léleknek)

nem lehet független (tudatos) létezése, mielőtt a szikra, amely az egyetemes hatodik princípium - vagyis a Felső Lélek (Over-Soul) - tiszta lényegéből eredt,

- (a) át nem ment az adott Manvantara megnyilvánult világának minden elemi formáján és
- (b) egyéniséget nem szerzett.

Erre ez a szikra eleinte a természetes ösztönzés, később pedig a maga gerjesztette és maga tervezte, a karmája által ellenőrzött erő kifejtés útján tehet szert. Így emelkedik a szikra az értelem minden fokán áthaladva a legalsóbb Manasz-tól a legfelsőbbig, az ásványtól és növénytől fel a legszentebb Arkangyalig (Dhyâni-Buddhá-ig). Az Ezoterikus Bölcsélet alapvető tétele nem tesz lehetővé az ember számára semmilyen kiváltságot vagy különleges képességet, csakis azokat, amelyeket saját Én-je (Ego-ja) szerzett meg személyes erő kifejtés és érdem útján, az újraszületések hosszú során át.

Ezért mondják a hinduk, hogy a világegyetem Brahman és Brahmâ, ugyanis Brahman benne van a világegyetem minden atomjában, a természetben lévő hat princípium mind eredménye – sokféleképpen elkülönült megnyilvánulása – a HETEDIKNEK és az EGY-nek, az egyetlen valóságnak a világegyetemben, legyen az akár kozmikus, akár mikrokozmosz. Ezért tekinti a metafizikai antifrázis* Mâya káprázatának a megnyilvánulás és forma síkján a hatodik princípium (Brahmâ-nak, Brahman hordozójának) pszichikai, szellemi és fizikai változatait. Mert, noha ez a hetedik princípium, vagyis az Egy Valóság a gyökere minden egyes atomnak, és összességében minden egyes formának, mégis a megnyilvánult, érzékelhető és időleges megjelenésében semmivel sem több, mint érzékeink mulékony káprázata.

* Antifrázis: szavak használata ellenkező értelmükben.

Ezek az alapfogalmakon nyugszik a Titkos Tanítás.

The Secret Doctrine I 13-20/ I 42-48/I 79-85

MEGJEGYZÉS

H. P. Blavatsky azt tanácsolja, hogy a „Három alapvető tétel” tanulmányozását az első kötet első részének végén lévő összefoglaló számozott tételek kövessék. Úgy tűnik, mintha szándékában lett volna, hogy az eddig nekünk megadott Titkos Tanítás lényeges jellegzetességeit néhány rendszerezett pontban gyűjtse össze. Azonban az első számozott pontban a mű bevezető részére való visszautalással kezd, amelyben a nyilvánvaló igazságok sokaságát állította össze, amely kétségen kívül megerősíti az ezoterikus hagyomány létezését. A továbbiakban a hatodik számozott ponthoz érve nem hajlandó pusztán összegezésre szorítkozni, hanem tekintélyes mennyiségű magyarázatot fűz hozzá azon lények hierarchiáiról, akik „a világegyetemet mozgatják és vezetik”. Még így is többször visszatér az egész rendszer alapvető törvényére, a létezés lényegbeli egységére.

ÖSSZEFOGLALÁS

Hat számozott pont

Jelen ismertetés írójának eleve számolnia kell azzal, hogy az e munkában bemutatott állítások nagy ellenkezést, sőt elutasítást fognak kiváltani. Nem mintha valaha is igényt tartott volna annak elismerésére, hogy az itt írottak minden részletükben tévedhetetlenek vagy tökéletesen hibátlanok. A műben vannak tények, amiket aligha lehet letagadni. Az viszont nagyon valószínű, hogy a szerző nem mindig a legjobb és legvilágosabb magyarázatokat adta meg. Ennek okai egyrészt a vizsgált témákban rejlő nehézségek, másrészt az angol nyelvnek (miként minden más európai nyelvnek) bizonyos gondolatok kifejezésénél tapasztalható, majdnem leküzdhetetlenül korlátolt volta. Az író azonban mindent megtett, amit ilyen nehéz körülmények között tehetett, és ennél többet nem lehet kívánni.

Most röviden foglaljuk össze és mutassuk meg, hogy az ismertetett, roppant terjedelmes témákat milyen nehéz, ha nem lehetetlen teljességükben kifejtetni.

1. A Titkos Tanítás a korszakok felhalmozott Bölcsessége és kozmogóniája önmagában is a legbámulatosabb, legnagyobbrendű rendszer, még a *Purâná-k* burkolt exoteriájában is. Az okkult szimbolizmus misztikus ereje azonban olyan, hogy mindazok az adatok, amelyek elrendezésével, leírásával és megmagyarázásával a fejlődés folyamatának hosszú-hosszú során a beavatott látnokok és próféták számtalan nemzedéke foglalkozott, összesen csak néhány lapon vannak mértani jelekkel és szimbólumokkal feljegyezve. Ezen látnokok éles tekintete a dolgok legmélyére hatolt, és feltárta azok lelkét ott, ahol valamely átlagos avatatlan, bár képzett megfigyelő csak a forma külső működését észlelte volna. Azonban a modern tudomány nem hisz a „dolgok lelkében” és ezért az ősi kozmogónia teljes rendszerét elutasítja. Felesleges mondani, hogy a kérdéses rendszer nem egy-egy vagy néhány ember képzelődése, hogy azok a látnokok ezernyi nemzedékének folyamatos feljegyzései, akik erre vonatkozó tapasztalataikkal vizsgálták és igazolták azokat a hagyományokat, amelyeket egyik korai emberfaj a másikkal szóban adott tovább, és tanítások, amelyeket az emberiség gyermekkorán örökítő magasabb és fennkölt Lények adtak. E szerint a tanítás szerint az ötödik gyökérfaj „bölcsei”-nek a legutóbbi kataklizma és a földrészek vándorlása után megmentett csoportja életét korszakokon át *tanulással és nem tanítással* töltötte. Hogyan tették azt? Erre az a válasz, hogy a nagy adeptusok egymástól független látomásaival ellenőrizték, próbálták ki és igazolták a régi hagyományokat a természet minden területén. Ezek úgymond olyan emberek, akik a lehető legmagasabb fokra fejlesztették és tökéletesítették fizikai, mentális, pszichikai és szellemi szervezetüket. Addig nem fogadták el egy-egy adeptus látomását, amíg azt más adeptusok – egymástól független bizonyítékokként felfogható - látomásaival és az évszázadok tapasztalataival össze nem vetették, és így helyességéről meg nem győződtek.

2. Ebben a rendszerben az alaptörvény, a központ, amiből minden létrejön, amely köré és felé minden törekszik, és amelyből minden bölcsesete ered: az egy homogén isteni LÉNYEG-ALAPELV, az egy Alapvető Ok.

... néhányat, akiknek lámpája fényesebb volt,
elvezettek októl okig haladva, a természet titkos kútfejéig,
És ők azt találták: kell lennie egy első Elvnek...

„Lényeg-alapelvnek” nevezik, mert a megnyilvánult világegyetem síkján „Lényeggé” lesz, káprázattá, de „alapelv” marad a kezdet- és vég-nélküli, absztrakt látható és láthatatlan TÉRBEN. Ez a

mindenütt jelenlévő valóság személytelen, mert magában foglal mindent. *Személytelensége a rendszer alapvető eszméje.* Ott rejlik a világegyetem minden atomjában és maga a világegyetem.

3. A Világegyetem ezen ismeretlen Abszolút Lényeg periodikus megnyilvánulása. De ha ezt „lényeknek” (essence) nevezzük, vétünk a filozófia igazi szellemisége ellen. Mert bár ebben az esetben a főnevet az *esse* „lenni” igéből származtatjuk, AZ mégsem azonosítható semmiféle emberi ésszel felfogható *létezés*-sel. AZ legjobban sem szellemként, sem anyagként, hanem mindkettőként írható le. A valóságban Parabrahman és Mûlaprakriti egyek, a megnyilvánult pedig egyetemes felfogásában mégis kettő, még az Egy Logosz felfogásában, annak első megnyilvánulásában is, amelyhez képest AZ objektív szempontból Mûlaprakritinek, és nem Parabrahmannak látszik, a *fátyolának* és nem a mögötte rejlő Egy Valóságnak, amely feltétlen és abszolút.

4. A világegyetemet minden benne lévővel együtt MÂYÂ-nak nevezik, mert minden mulandó, ami benne van, a szentjánosbogár tisztavirág-életétől kezdve a Nap életéig. A világegyetem - amennyiben az EGY örök állandóságával és ezen alapelv változatlanóságával hasonlítjuk össze – mulékony, folyton változó formáival, a filozófus felfogása szerint szükségképpen nem más, mint lidércfény. És mégis, a világegyetem eléggé valóságos a benne lévő tudatos lények számára, amelyek ugyanolyan nem valóságosak, mint maga a világegyetem.

5. A világegyetemben, annak minden birodalmában minden TUDATOS, azaz saját tudattal rendelkezik az érzékelés saját síkján. Nekünk embereknek nem szabad elfelejtenünk, hogy egyszerűen azért, mert *mi* nem érzékeljük a tudat semmi jelét, mondjuk a kövekben, nincs jogunk azt mondani, hogy *azokban nincs tudat*. Nincs olyan, hogy „holt” vagy „érzéketlen” anyag, mint ahogyan nincs sem „vak” sem „nem-tudatos” törvény. Az ilyesminek nincs helye az okkult bölcsélet fogalmai között. Az utóbbi sohasem áll meg a felszínes jelenségeknél, és számára a *noumenon-i* (magukban álló) lények sokkal valóságosabbak, mint tárgyi hasonmásaik. Ebben a középkori nominalistákhoz hasonlít, akiknél az egyetemesek voltak a valóságosak, és a részlegesek csupán névleg és az ember képzeletében éltek.

6. A világegyetemet *belülről kifelé* működtetik és *vezetik*. Miként fenn, úgy alant, miként a mennyben, úgy a földön is; és az ember, a mikrokozmosz és a makrokozmosz miniatűr mása, élő tanúja ezen Egyetemes Törvénynek és működési módjának. Láthatjuk, hogy minden *külső* mozgást, ténykedést, mozdulatot - legyen az akár szándékos, akár mechanikai, testi vagy mentális -, *belső* érzélem vagy indulat, akarat vagy akarás, gondolat vagy szándék előz meg. Ahogyan normális esetben az ember külső testében semmiféle külső mozgás vagy változás nem jöhet létre az előbb említett három tevékenység egyikéből kiinduló belső impulzus indítása nélkül, ugyanígy van ez a külső vagy megnyilvánult világegyetemben is.

Az egész kozmoszt érző lények hierarchiáinak szinte végtelen sora irányítja, felügyeli és élteti. Mindegyiknek küldetése van. Ezek - akár így, akár úgy, akár Dhyán Chohanoknak, akár angyaloknak nevezzük őket – csak olyan értelemben „hírnökök”, hogy ők a karmikus és kozmikus törvények közvetítői. Tudatosságuk és intelligenciájuk szintjeiben nagyon különbözőek, és csak a költői képzelet játéka, ha valamennyiüket tiszta szellemnek nevezzük, akikben nincs olyan földi salak, „amelyet az idő megragadhatna”. E lények mindegyike vagy már *volt* ember, vagy *azzá* készül válni, ha nem a jelen ciklusban (manvantara - lásd a függelékben), akkor valamelyik elmúlt vagy eljövendő ciklusban. Ezek *tökéletesedett*, bár nem *kezdő* emberek, és magasabb, kevésbé anyagias szféráikban erkölcsileg csak annyiban különböznek a földi emberi lényektől, amennyiben mentesek a személyiség érzetétől és az érzelmek befolyásolta *emberi* természettől - két tisztán földi jellegzetességtől. Az előbbieket, vagyis a „tökéletessé váltak” megszabadultak ezen érzésektől, mert

(a) nincs többé húsból való testük, ami a lélekre mindig bénítóan ható teher, és

(b) mivel a tiszta szellemi elem nincs béklyóba verve és szabadabb, őket mâyâ kevésbé befolyásolja, mint a földi ember valaha is lehetne, kivéve, ha adeptus, aki a két személyiségét - a szellemi és a fizikai - teljesen elkülöníti.

Mivel a kezdeti monádoknak még sohasem volt fizikai testük, fogalmuk sem lehet a személyiségről vagy az ÉN-ségről. Minthogy „személyiségen” általában korlátozást és összefüggéseket értenek, vagy Coleridge meghatározása szerint „egyéniséget, amely önmagában létezik, azonban földi természetű”, ezért természetesen ezt a kifejezést nem lehet a nem-emberi lényekre alkalmazni. Azonban a látnokok nemzedékei hangsúlyozták azt aényt, hogy e lények, mint elkülönült egyedek – akár magasabb, akár alacsonyabb rendűek -, egyikének sincs sem egyénisége, sem személyisége, vagyis abban az értelemben nincs egyénisége, amelyben az ember azt mondja: „*én vagyok én* és senki más”. Más szóval nincsenek tudatában olyan határozott különváltságnak, mint az emberek és dolgok a földön. Az egyéni jelleg a hierarchiájukat jellemzi és nem az egyedeket, és ezek a jellegzetességek csak azon szintek fokával változnak, amelyekhez azok a hierarchiák tartoznak: minél közelebb van a homogenitás és az Egy Istenség területéhez, annál tisztább és kevésbé hangsúlyozott az egyéniség az adott hierarchiában. Minden tekintetben végesek, kivéve a magasabb princípiumaikat, az egyetemes isteni lángot visszatükröző szikrákat, de a káprázat szféráiban olyan elkülönülés révén egyéniesültek és váltak külön, amely éppen olyan káprázat, mint ott minden egyéb. Ők „Élő Lények”, mivel az ABSZOLÚT ÉLET-ből a káprázat kozmikus képernyőjére vetített áramlatok. Olyan lények, akikben az élet nem aludhat ki, mielőtt a tudatlanság tüze nem alszik ki azokban, akik ezeket az „életeket” érzékelik. Miután a nem-teremtett sugár serkentő befolyása által jöttek létre, amely sugár az élet folyamának partjain ragyogó nagy központi Nap tükröződése, a bennük lévő belső princípium a halhatatlanság vizéhez tartozik, míg az elkülönült öltözetük épp olyan mulandó, mint az ember teste. Ezért volt igaza Youngnak, amikor azt mondta, hogy

„Az angyalok felsőbbrendű emberek...”

és nem többek. Ők se nem „szolgáló”, se nem „védelmező” angyalok, sem a „Legmagasabb Hírnökei”, még kevésbé bármilyen emberi képzelet által teremtett Isten „haragjának küldöttei”. Védelmükért esedezni éppen olyan együgyűség, mint azt hinni, hogy bármilyen vezekléssel elérhetjük rokonszenvüket, mert ők is éppen annyira a változhatatlan karmikus és kozmikus törvények szolgálói és teremtményei, mint az ember. Ennek oka nyilvánvaló. Mivel lényegükből hiányoznak a személyiség elemei, nem is lehetnek személyes tulajdonságaik. Ilyeneket tulajdonítanak az emberek exoterikus vallásaikban antropomorf Istenüknek, valamilyen féltékeny és gőgös Istennek, aki örülni és haragudni tud, szereti az áldozatot és hiúságában zsarnokibb, mint bármely véges, ostoba ember. Az ember, ... mivel mindezen égi hierarchiák lényeiének összetétele, elérheti azt, hogy mint ember, bizonyos értelemben magasabbra fejlődjék, mint bármely hierarchia vagy osztály, sőt ezek összetételénél is magasabbra. Azt mondják: „Az ember nem tudja a dévákat kiengesztelni és nem parancsolhat nekik”. De az ember már földi élete folyamán is lehet „egy közülünk” oly módon, hogy alsóbb személyiségét megbénítja, és így eljut annak teljes felismeréséhez, hogy a felsőbb ÉN-je és az Egy Abszolút ÉN *nem különülnek el egymástól*. Ily módon az ember azáltal, hogy a tudatlanságot eloszlató tudás gyümölcséből eszik, az Elohim vagy a Dhyánikhoz hasonlóvá válik. Ha egyszer már az ő szintjükön van, a minden hierarchiában uralkodó szolidaritás és tökéletes harmónia szelleme ki kell terjedjen rá és minden részletben megvédje.

A tudomány embereinek materializmusa a legnagyobb nehézség, amely megakadályozza őket abban, hogy az Istenben és a természet-szellemekben higgyenek. A spiritizista előtti fő akadály, amely meggátolja, hogy az előbbieken higgyen, miközben megtartja az eltávozottak „szellemei”-ben való

vak hitet, az anyag valódi lényegére és természetére vonatkozó általános tudatlanság – eltekintve néhány okkultistától és kabbalistától. Azon elmélet elfogadása vagy elutasítása, hogy *a természetben minden, annak végső lényegében egységes*, az, ami főleg a körülöttünk lévő más tudatos lények – beleértve a halottak szellemeit is – létezésében való hiten vagy kételkedésen alapul. A szellem-anyag kezdet óta tartó fejlődésére és valódi lényegére vonatkozó helyes felfogás az, amire a tanulmányozónak támaszkodnia kell, hogy elméjében az okkult kozmogóniát világosabban megértse, egyúttal további tanulmányaiban az egyetlen biztos vezérfonalként vezesse.

A józan igazság, amint éppen megmutattuk, az, hogy minden úgynevezett „szellem” vagy *testétől megvált vagy jövőbeni ember*. Ahogyan valamennyien, a legmagasabb Arkangyaltól (Dhyân Chohan) le egészen az utolsó tudatos „építőig” (a szellemi lények alsóbbrendű osztálya) *emberek*, akik korszakokkal előbb, más manvantarákban, ezen vagy más bolygón éltek, ugyanúgy az alsóbb, fél-intelligens és nem-intelligens elementálok mind *jövőbeni* emberek. Maga az a tény, hogy egy szellem rendelkezik intelligenciával, bizonyíték az okkultista számára, hogy egy ilyen lénynek valamikor *embernek* kellett lennie, és tudását és értelmét az emberi ciklus folyamán szerezte meg. A világegyetemben csak egy oszthatatlan és abszolút Mindentudás és Értelem létezik. Ez rezdül át az egész határtalan kozmosz minden atomján és végtelen kis részecskéjén, és ezt nevezik az emberek, függetlenül mindentől, ami benne van, TÉR-nek. De *tükröződésének* első szétszótódása a megnyilvánult világban tisztán szellemi, és a benne létrejött lények nem rendelkeznek olyasféle tudattal, aminek bármi köze lenne a mi emberi tudatunkhoz. Nem lehet emberi tudatuk vagy értelmük, mielőtt személyesen és egyénileg ilyenre szert tettek volna. Ez talán rejtély, mindazonáltal tény, mégpedig nyilvánvaló tény az ezoterikus filozófiában.

A természet egész rendje a *magasabb élet* felé való folyamatos haladást bizonyítja. A látszólag vak erők működésének is célja van. Végtelen sok formájával a fejlődés egész folyamata ennek bizonyítéka. A változhatatlan törvények, hogy a gyenge és satnya fajok kiselejtezésével helyet csináljanak az erőseknek, és amelyek „a legalkalmasabb túlélését” biztosítják, bár közvetlen működésükben oly kegyetlenek, mégis mind a nagy cél felé törekszenek. Maga a tény, hogy átalakulások *történnek*, hogy a legalkalmasabbak *élnék túl* a létért való küzdelemben, arra utal, hogy amit „tudattalan természetnek” neveznek, valójában fél-intelligens lények (elementálok) által kezelt erők együttese, akiket viszont magasrendű bolygó szellemek (Dhyân Chohanok) vezérelnek, akik összessége alkotja a megnyilvánulatlan LOGOS megnyilvánult *igéjét*, és egyben a világegyetem ELMÉ-jét és változatlan TÖRVÉNY-ét.

The Secret Doctrine I 272-278/I 293-298/I 316-320

MEGJEGYZÉS

H. P. Blavatsky ismételen rá kíván mutatni a tanítás bizonyos fontos szempontjaira, kihangsúlyozva, amit már előbb magyarázott, és az alapok ismertetését további magyarázatokkal és idézetekkel bővíti. Ezért az összefoglalás a hat számozott ponthoz öt továbbit ad, amelyeket „bizonyított tényekként” vezet be.

Az idézett szakaszok szövegében szögletes zárójelben [] megadott szavak H.P. Blavatsky magyarázatai.

ÖT BIZONYÍTOTT TÉNY

Akármi is legyen a távoli jövőben ezen írások sorsa, reméljük, hogy az alábbi tényeket már bebizonyítottuk:

1. A Titkos Tanítás nem tanít ateizmust, kivéve a *nâsztika* szanszkrit kifejezés értelmében, ami a *bálványok* elutasítását jelenti, beleértve minden antropomorf (emberszabású) istent. Ebben az értelemben minden okkultista nâsztika.

2. A Titkos Tanítás elfogadja a Logoszt vagy a világegyetem kollektív „Teremtőjét”, *Demiurgosz*-t, abban az értelemben, ahogy az építésről, mint valamely építmény „teremtőjéről” beszélünk, pedig az építész soha nem érintett egyetlen követ sem, hanem a tervet készítette el, és az egész kézi munkát a kőművesekre bízta. Esetünkben a terv a világegyetem elgondolásából származik, az építő munkát pedig értelmes hatalmak és erők seregeire bízta. Azonban a *Demiurgosz* nem *személyes* Istenség - vagyis valamilyen nem-tökéletes, *a mindenségén kívüli Isten* -, hanem csak a Dhyân Chohánok és más erők összessége.

3. A Dhyân Chohánok jellegükben kettősek, mivel

(a) az anyagban rejlő értelem nélküli *nyers energiából*, és

(b) azt az energiát irányító és vezérlő értelmes lélekből vagy kozmikus tudatosságból

összetett lények.

Ez utóbbi *a Dhyân Chohani gondolat, ami az Egyetemes Elme gondolatképzését tükrözi vissza*. Ez a manvantarai periódusok alatt fizikai megnyilvánulások véget nem érő sorát és *erkölcsi hatásokat* hoz létre a Földön, miközben egész létezése a karmának van alárendelve. Minthogy ez a folyamat nem mindig tökéletes, és bár akármennyi bizonyíték is szolgál arra, hogy a fátyol mögött vezérlő értelem van, mégis látszanak hiányok és repedések, és sokszor nyilvánvaló hibák jönnek létre - ezért sem az együttes egész (*Demiurgosz*), sem a működő erők egyénileg nem megfelelő céljai semmilyen isteni tiszteletnek vagy imádatnak. Azonban valamennyien igényt tarthatnak az emberiség hálás tiszteletére, az embernek pedig mindig törekednie kellene az *eszmék* isteni fejlődésének segítésére azáltal, hogy a legjobb képességei szerint a *természet munkatársa* legyen a periodikus folyamat feladatában. Csupán az örökké megismerhetetlen *Kárana*, minden ok *Ok-nélküli Okának* kellene legyen szentélye és oltára szívünk szent és mindenkor járatlan földjén - láthatatlanul, érzékelhetetlenül, amelyet nem említünk, kivéve szellemi tudatunk „még halk hangjával”. Akik imádkoznak előtte, lelkük csendjében és megszentelt magányában kellene azt tenniük. Szellemüknek kellene lennie az egyetlen közvetítőnek önmaguk és az Egyetemes Szellem között, jó cselekedeteiknek az egyedüli papoknak, és bűnös szándékaiknak az egyetlen látható és tényleges áldozatnak, amelyeket a *Jelenlét*-nek hoznak.

„És amikor imádkozol, ne légy olyan, mint a képmutatók ...

menj be *belső szobádba*, és *ajtódat bezárva imádkozzál Atyádhoz, aki titkon van.*”

(Máté VI. 5,6.)

Atyánk *bennünk van* „titkon”, a 7. princípiumunk, lelkünk érzékelésének „belső szobájában”. Isten birodalma és a mennyek országa *bennünk van*, mondja Jézus, *nem rajtunk kívül*. Miért oly teljesen vakok a keresztények a bölcsesség szavainak nyilvánvaló értelme előtt, amelyet oly élvezettel ismételnék gépiesen?

4. Az anyag örök. Ez az *upadhi*, vagy a fizikai alap az egy végtelen Egyetemes Elme számára, hogy arra építse fogalom-alkotásait. Ezért állítják az ezoteria követői, hogy a természetben nincs szervetlen vagy *holt* anyag, és a tudományban a kettő között tett megkülönböztetés éppen olyan alaptalan, mint amilyen önkényes és értelmetlen. Azonban bármit is gondolna a tudomány – és miként azt tapasztalatból tudjuk, az egzakt tudomány szeszélyes hölgy –, az okkultizmus másképpen tudja és

tanítja, ahogyan azt időtlen idők óta tette, kezdve Manutól és Hermésztől egészen Paracelsusig és utódaiig.

Ennélfogva a Háromszorosan Nagy Hermész így mondta:

Óh fiam, az anyag *keletkezik*; előbb már *volt*, mivel az anyag a keletkezés hordozója. A keletkezés a meg-nem-teremtett és előrelátó Isten tevékenységi módja. Miután felruháztatott a keletkezés (létrehozás) csírájával, megszületett a valóságos anyag, hogy a teremtő erő az *eszményi formáknak megfelelően* alakítsa azt. A meg nem fogant anyagnak nem volt alakja; az akkor jön létre, amikor működésbe hozzák.

A Világ Szüze

Erre vonatkozóan a Hermetikus Töredékek érdekes fordítója és összeállítója, néhai Dr. Anna Kingsford lábjegyzetben a következőket írja: „Dr. Ménard megjegyzi, hogy görögül ugyanaz a szó jelenti a *megszületni* és *létrejönni* igéket. Az elképzelés az, hogy a világ anyaga lényegében örök, de a teremtés vagy 'létrehozás' előtt passzív és mozgás nélküli állapotban van. Ilyen 'volt', mielőtt működésbe hozzák; most 'létrejön', azaz mozgó és fejlődő”. Dr. Kingsford hozzáteszi a hermetikus bölcsélet tisztán vedantikus tanát, hogy „a teremtés Isten működési periódusa [manvantara], a hermetikus elgondolás szerint *akinek* [vagy a védikus elgondolás szerint *aminek*], két módja van - a tevékenység vagy létezés, a megnyilvánult Isten (Deus explicitus), és a lét passzivitása [pralaya], a meg nem nyilvánult Isten (Deus implicitus). Mindkét létforma tökéletes és teljes, amiként az ember éber és alvó állapota is az. Fichte, a német filozófus megkülönböztette a létet (Sein), mint az Egyet, amit mi csak a létezés (Dasein) által, mint Sokfélét ismerünk. Ez a nézet teljesen hermetikus. Az 'eszményi formák', ... a neoplatonisták őstípusú vagy formaadó ideái, a dolgok örökkévaló és szubjektív fogalmai, amelyek a 'teremtést' vagy a létrehozást megelőzően megvannak az isteni elmében.”

Vagy ahogyan Paracelsus bölcséletében olvashatjuk:

„Minden az egy egyetemes teremtő törekvés eredménye... A természetben nincs semmi *holt*. Minden *szerves és élő*, és ebből következően az egész világ élő szervezet.”

Franz Hartmann: *Paracelsus*.

5. A világegyetem saját eszményi tervéből fejlődött ki, amely terv az örökkévalóságon át annak tudattalanjában volt fenntartva, amelyet a vedantisták Parabrahmannak neveznek. Ez gyakorlatilag azonos a legmagasabb nyugati bölcsélet következtetéseivel, Platón „velünk született, örök és önmagában-létező ideáival (idea innata)”, amelyek most von Hartmann-nál jelennek meg. Herbert Spencer „megismerhetetlenje” halványan hasonlít az okkultisták által hitt transzcendentális valósághoz, és sokszor csupán „a jelenségek mögötti erő” puszta megszemélyesítésének tűnik. Végtelen és örök energia, amelyből minden ered, míg a *Philosophy of the Unconscious* (A tudattalan filozófiája) szerzője (csak ebben a tekintetben) olyan közel került a nagy Misztérium megoldásához, amennyire halandó ember csak képes. Kevesen voltak, mind az ókori, mind a középkori filozófiában, akik mertek volna ehhez a témához közelíteni, vagy még csak utalni is rá. Paracelsus következtetesként említi, elgondolásait pedig Dr. F. Hartmann kiválóan szintetizálja *Paracelsus* című művében.

A keleti alap gondolatot valamennyi keresztény kabbalista jól megértette. Az aktív erő, „a nagy lélegzet örök mozgása” minden új periódus hajnalán csak felébreszti a Kozmoszt azzal, hogy a két ellentétes erővel - a centripetális és a centrifugális erőkkel, amelyek hím-neműek és nő-neműek, pozitívak és negatívak, fizikaiak és szellemiek, amelyek együtt az egy *Elsődleges Erő* -, és így idézik elő, hogy ez az erő a káprázat szintjén megvalósuljon. Más szavakkal, ez a kettős mozgás viszi át a Kozmoszt az örök eszményi szintjéről a véges megnyilvánulásba, vagyis a *noumenális* szintről a *fenomenális* (jelenségi) szintre. Minden, ami *van, volt és lesz*, örökké VAN, még a számtalan formában

is, amelyek csupán megjelenési formájukban végesek és mulandók, de *az eszményi* formájukban nem azok. Ideákként léteztek az örökkévalóságban, és amikor elmúlnak, tükörképekként fognak létezni. Az okkultizmus azt tanítja, hogy sem a természet, sem az ember nem adhat formát semminek, amelynek eszmei típusa már ne létezne a szubjektív síkon. Sőt mi több, azt is tanítja, hogy semmilyen forma vagy alak nem kerülhet az ember tudatába, vagy fejlődhet ki az ember képzeletében, amely nem létezik prototípusként, legalábbis megközelítőleg. Sem az ember, sem bármilyen állat, növény vagy kő formája nem volt soha „teremtve”, és csak ezen a mi szintünkön kezdett „keletkezni”, mondhatni, a mostani anyagságában megjelenni, vagy a legszublimáltabb és érzéken felüli lényegből legdurvább megjelenéséig *belülről kifelé* terjedni. Ezért *a mi* emberi formáink asztrális vagy éteri prototípusokként léteztek az örökkévalóságban. A Szellemi Lények vagy Istenek, akiknek feladata volt, hogy azokat a anyagi létbe és a földi életbe hozzák, ezen minták szerint, *a saját esszenciájukból* fejlesztették ki a jövő Egók protoplazmikus formáit. Miután ez az emberi *upádhi*, vagyis alapminta elkészült, a természetes földi erők kezdtek ezeken a rendkívül érzékeny formákon dolgozni, *amelyek a sajátjukon kívül ezen égitest minden múlt növényi és jövőbeni állati formájának elemeit is tartalmazták*. Ezért az ember *külső* burka, mielőtt az emberi alkatot magára öltötte, áthaladt minden növényi és állati testformán.

The Secret Doctrine I 279-282/I 300-303/I 322-325

HÁROM ÚJ TÉTEL MEGJEGYZÉS

A *Titkos Tanítás* első kötetének tárgya a Kozmosz keletkezése - a „Kozmogenezis”. A második kötet (az Adyar-i hat kötetes kiadás III. kötete) az ember létrejöttével - az „Antropogenezis”-sel foglalkozik. Ez utóbbi első része, az előző kötethez hasonlóan azokon a stanzákon alapul, amelyek „ugyanazon ősi feljegyzésekből vannak kiemelve, mint a Kozmogóniára vonatkozó stanzák”. A fő témát tárgyaló további stanzákat és kommentárokat megelőzi egy bevezető rész az *Isis Unveiled (Fátyoltalan Izisz)*-ből. A kivonat, amely a korabeli tudományos és vallásos gondolkodás vezetői számára provokatív és kihívó, felkészíti az olvasót az ember történetéről szóló látszólag forradalmi eszmékre, amelyeket ez az okkult feljegyzés nyújt.

A Bowen-féle jegyzetekben H.P. Blavatsky felhívja a tanulmányozó figyelmét ezekre a bevezető megjegyzésekre, amelyek az ember fejlődésére vonatkozó három új tétellel kezdődnek.

HÁROM ÚJ TÉTEL

A modern tudomány ragaszkodik a fejlődés elméletéhez, ugyanezt teszi az emberi értelem és a *Titkos Tanítás* is, az ősi legendák és mítoszok, sőt ha a sorok között olvassuk, maga a Biblia is megerősíti ezt a gondolatot. Látjuk, amint egy virág a bimbójából, a bimbó pedig a magból bontakozik ki. De honnan van az utóbbi, a fizikai változásainak minden előre meghatározott programjával, és láthatatlan, tehát *szellemi* erőivel, amelyek fokozatosan fejlesztik ki alakját, színét és illatát? Az a kifejezés, hogy *fejlődés*, önmagáért beszél. A jelen emberi faj csírájának szükségképpen e faj őseiben előbb kellett léteznie, ugyanúgy, ahogy a magban rejtve van a következő nyár virága. Az a mag viszont a virág szülőjének burkában fejlődött ki. Lehet, hogy a szülő csak *kevéssel*, de mégis különbözik a jövőbeni utódjától. A jelenkori elefánt és gyík jégkorszak előtti ősei talán a mammut,

illetve a plesiosaurus. Miért ne lehettek volna az emberi faj elődei a *Vedák*, a *Voluspa*, és a *Genezis Könyve* „óriásai”? Míg valóban képtelenség azt hinni, hogy a „fajok átalakulása” egyes, inkább materialista nézetű evolucionisták szerint zajlott le, mégis természetes azt gondolni, hogy minden faj (genus) a puhatestűektől az emberig a saját eredeti és jellegzetes formájából alakult ki.

Isis Unveiled (Fátyoltalan Ízisz) I 152-3

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

Az ebben a kötetben lévő stanzák, az utánuk következő kommentárokkal, ugyanazon ősi feljegyzésekből származnak, mint az I. kötetben lévő, és a kozmogóniáról szóló stanzák....

Ami az emberiség fejlődését illeti, a Titkos Tanítás három új tételt vesz alapul, amelyek mind a modern tudománnyal, mind az általános vallási dogmákkal közvetlen ellentmondásban vannak. A Titkos Tanítás a következőket tanítja:

- (a) hét emberi csoport egyidejűleg fejlődik bolygónk hét különböző részén;
- (b) az asztrális test a fizikai test előtt születik meg, mivel az előbbi az utóbbi modellje;
- (c) az ember megjelenése ebben a fejlődési körben az állatvilág minden emlős-faját – az emberszabásúakat is beleértve – megelőzte.

[Az ehhez a tételhez tartozó lábjegyzet rámutat az ősi hagyományok óriási mennyiségére, amelyekből megerősíthetők az Ősi Feljegyzések. A szöveg a következő:]

Nézzük a *Genezis* II. fejezetének 19. versét. Ádám kiformalása a 7. versben van leírva, a 19. versben pedig arról van szó, hogy: „... formált az Úr Isten a földből mindenféle mezei vadat, mindenféle égi madarat és odavitte az emberhez, hogy lássa, minek nevezi ő azokat”. Eszerint az ember az állatok *előtt* lett teremtve; mert az I. fejezetben említett állatok az Állatöv jegyei, míg az ember, a „hímnemű és nőnemű”, nem *ember*, hanem a szefirák serege, az ERŐK vagy Angyalok, „teremtve az Ő (Isten) képére és hasonlatosságára”. Ádám, az ember, nem abban a hasonlóságban teremtődött, *a Biblia* sem állítja ezt. Mi több, a második Ádám ezoterikusan hetesség, ami hét embert, vagy még inkább hét embercsoportot jelképez. Ami az első Ádámot, a Kadmon-t illeti, ő a *tíz* szefira szintézise. Ezekből a felső Hármast (a felső Triád), mint a jövő „Hármasság”, az őstípusok világában marad, míg a hét alsóbb szefira a megnyilvánult anyagi világot teremti; és *ez a hetesség a második Ádám*. A *Genezis* könyve és azok a misztériumok, amelyek alapján összeállították, Egyiptomból származott. A *Genezis* I. fejezetének „Isten”-e a *Logosz*, a II. fejezet „Úr Istene” pedig a Teremtő *Elohim*, az *alsó* hatalmak.

The Secret Doctrine II xvi, 1/II xx, 1/III 14.15

A TITKOS TANÍTÁS KÖVETKEZTETÉS

MEGJEGYZÉS

A Bowen-féle feljegyzésekben (lásd a 63. oldalon), H. P. Blavatsky azt ajánlja, hogy egy bevezető tanulmányi programnak tartalmaznia kell a Titkos Tanítás II. kötetének *Következtetés*-ét. A

tárgyból, amire itt utal - „az fajok és alfajok eljövetele” - nyilvánvaló, hogy a *Következtetés*, amire felhívja a tanulmányozó figyelmét, az, ami a II. kötet első részének végén van. A következő szakaszokat a mű azon részéből választottuk ki, amely a CONCLUSION (Következtetés) címet viseli.

TITKOS TANÍTÁS: KÖVETKEZTETÉS

Elég részletesen bemutattuk, hogy a fejlődés általában, az események, az emberiség, és a természetben minden periódusokban halad előre. Hét fajról beszéltünk, amelyből öt már majdnem teljesítette földi pályafutását, és azt állítottuk, hogy minden gyökérfaj, alfajaival és megszámlálhatatlan család-jával és törzsével az azt megelőző és követő fajtól teljesen eltér. Ez ellen azonban az antropológia és az etnológia az egységes tapasztalataik tekintélye alapján fog tiltakozni. A természettudósok azt állítják, hogy az ember - a bőr színét és típusát, és talán az arcvonásait, valamint a koponya méreteit kivéve - minden éghajlat alatt, a világ minden részében még termetére nézve is mindig ugyanaz. Mindezt állítják, de közben fenntartják, hogy az ember ugyanattól az ismeretlen őstől származik, mint a majom. Ez az állítás az ember fejlődésének kezdetétől kétlábúvá válásáig az alkat és forma végtelen változatainak feltételezése nélkül logikusan lehetetlen álláspont. A mindkét állítást fenntartó igen logikus személyek szívesen fogadják paradox nézeteiket.

Ismét csak azokhoz fordulunk, akik a mítoszoknak „a külső természet látható működésének szemléleté”-ből történő általános levezetésében kételkedve úgy gondolják, „kevésbé nehéz elhinni, hogy ezek a csodálatos történetek az istenekről és félistenekről, óriásokról és törpékről, sárkányokról és mindenféle szörnyetegekről valamennyien inkább a valóság átalakításai, mintsem a képzelet szüleményei”. Csak éppen az ilyen „átalakítások”, amelyek akár a fizikai természetben, akár jelen emberiségünk emlékében és fogalmaiban léteznek, azok, amelyeket a Titkos Tanítás tanít. A modern tudomány alig néhány száz éves tapasztalatain és egzakt megfigyelésein alapuló tisztán spekulatív feltételezései szemben állnak a Titkos Tanítás Szentélyeinek érintetlen hagyományain és feljegyzésein alapuló tanítással. És elsöpörve azt a sötétben font pókhálószerű elmélet-fátylat, amely alig néhány évezredet takar le, és amit az európaiak a „történelmüknek” neveznek, az Ősi Tudomány azt mondja: most pedig hallgassátok meg az emberiség emlékiratairól az én változatomat.

Az egyik emberi faj a másiktól születik, nő fel, fejlődik, megöregszik és meghal. Alfajaik, nemzeteik ugyanezt a szabályt követik. Az, hogy a mindent-tagadó modern tudományunk és úgynevezett filozófiánk nem vitatja, hogy az emberi család jól meghatározott típusok és fajok változataiból tevődik össze, csak azért van, mert ez a tény tagadhatatlan. Senki sem mondaná, hogy valamely angol, afrikai néger és japán vagy kínai között nincs külső különbség. Másrészt a legtöbb természettudós formálisan tagadja, hogy *kevert emberi fajok*, azaz a teljesen új fajok magvai napjainkban is keletkeznek.

Mindamellettt általános állításainkat ennek ellenére sem fogadják el. Azt fogják mondani, hogy akármilyen formákon ment is át az ember a hosszú történelem előtti múltban, számára a jövőben további változások nem lesznek (kivéve bizonyos jelenlegi változatokat). Vagyis, hogy a hatodik és hetedik gyökérfajunk képzelgések.

Erre az a válasz, hogy: És önök honnan *tudják*? Az Önök tapasztalata csak néhány ezer évre (kevesebbre, mint az egész emberiség korának egy napja), és ötödik gyökérfajunk mostani kontinenseinek és szigeteinek típusaira korlátozódik. Hogyan mondhatják meg, hogy mi lesz vagy mi nem lesz? Eközben a Szent Könyvek és azok biztos állításainak jóslata a következő.

Az atlantiszi faj kezdete óta sok millió év múlt el, mégis az utolsó atlantisziakat, bár árja

elemekkel keveredtek, még 11000 évvel ezelőtt is megtaláljuk. Ebből látszik az egyik faj roppant nagy átfedése az öt követő fajjal, bár jellegzetességben és külső típusban az idősebb veszt jellegzetességeiből, és a fiatalabb faj új vonásait, sajátosságait ölti magára. Ez a kevert emberi fajok minden kialakulásánál bebizonyosodott. Nos, az okkult bölcelet azt tanítja, hogy még most, a szemünk láttára is új emberfaj és fajok kezdenek kialakulni, ez az átalakulás Amerikában fog történni, és csendben máris megkezdődött.

Az alig háromszáz évvel ezelőtti tiszta angolszász Egyesült Államokbeli amerikaiak máris külön nemzetté váltak, és különböző nemzetiségek keveredése és összeházasodása folytán már *sui generis* (sajátságos) fajjává váltak, nem csak mentálisan, hanem fizikailag is. „Minden egységes és letelepedett kevert faj további kereszteződésekkel képes vezető faj szerepébe kerülni”, mondja de Quatrefages (francia antropológus, 1810-1892): „Jelenlegi állapotában az emberiség legnagyobb részt bizonyosan így is alakult ki, hogy számos, *jelenleg meghatározatlan* faj keveredett egymással.” (*The Human Species*, 274. oldal).

Tehát az amerikaiak csupán három évszázad alatt *pro tem* (átmenetileg) „vezető fajjává” váltak, mielőtt elkülönült és minden más most létező fajtól szigorúan különböző fajjává válnának. Röviden szólva, ők a hatodik alfaj csírája és néhány további évszázad múlva határozottan ők lesznek annak a fajnak úttörői, amelynek minden új jellemzőjével követnie kell a jelenlegi európai vagy ötödik alfajt. Azután körülbelül 25000 évvel később ők indítják el az előkészületeket a hetedik alfaj kialakulására, addig, amíg világhatalom következésképpen - amelyek első sorozatának egy napon majd Európát és később az egész árja fajt (ily módon mindkét Amerikára kihatva), valamint a kontinensünk szélével és szigeteivel határos legtöbb szárazföldet is el kell pusztítania - körünk színpadán megjelenik a hatodik gyökérfaj. Mikor lesz ez? Ki tudhatja, kivéve talán a Bölcsesség Nagy Mestereit, de ők e témában oly hallgatók, mint a felettük emelkedő hófödte hegycsúcsok. Minden, amit tudunk, az, hogy majd csendben létrejön... Az ötödik majd sok száz évezred folyamán átfedi a hatodik fajt (lassabban változva, mint új utódja, amely természetben, általános fizikumában és mentalitásában még változik), éppen úgy, ahogyan a negyedik is átfedte a mi ötödik, árja gyökérfajunkat, és a harmadik is átfedte az atlantisziakat.

A hatodik nagy gyökérfajt előkészítő ezen folyamatnak a teljes hatodik és hetedik alfajon át kell tartania... Azonban az ötödik kontinens *utolsó* maradványai csak bizonyos idővel az új faj megszületése után fognak eltűnni; amikor egy másik, új lakóhely, a hatodik kontinens jelenik meg a bolygó felszínén, az új vizek között, hogy az új jövevényt befogadhassa. Az új kontinensre mindazok is kivándorolnak majd, akik eléggé szerencsések voltak, hogy megmenekültek az általános katasztrófától. Hogy ez mikor lesz az – amint már mondtuk -, nem az íróra tartozik. Csak egy biztos: ahogyan a természet nem hirtelen ugrásokkal és nekiindulásokkal halad előre, ugyanúgy az ember sem változik hirtelen gyermekből érett emberré, a végső katasztrófát is sok kisebb elsüllyedés és mind a vizek, mind a tűzhányók rombolásai fogják majd megelőzni. Az amerikai földrészen ma élő faj szíve az ujjongástól hevesen fog dobogni, amikor erről tudomást szereznek, de amikor a hatodik gyökérfaj megkezdheti életét, többé már nem lesznek amerikaiak, mint ahogy valójában európaiak sem, mert akkorra *új fajjává és sok új nemzetté válnak*.

De az ötödik faj még nem fog kihalni, hanem egy ideig még túlél: az eljövendő sok százezer évben átfedi az új fajt, és azzal együtt átalakul - valamivel lassabban, mint új utódja -, amíg mentalitásában, általános fizikumában és természetben teljesen megváltozik. Az emberiség nem fejlődik ismét óriásokká, mint a lemuriak és az atlantisziak esetében, mert miközben a negyedik faj fizikai fejlődése fokozatosan lefelé, az anyagiasság legaljára vezetett, a jelenlegi faj a fejlődés ívének felszálló ágán halad; a hatodik pedig gyorsan kinövi majd az anyag, sőt még a hús kötelékeit is.

Igy *Pâtâla* új világa emberiségének küldetése és karmája az lesz, hogy elültesse egy eljövendő, az általunk most ismerteknél kiválóbb és sokkal nagyszerűbb faj magvait. (Indiában Amerikát *Pâtâlâ-*

nak, azaz antipodusnak, vagy alvilágnak nevezik.) Az emberek elfelejtették azt a tényt is, hogy az Újvilág sokkal idősebb a mi Óvilágunknál. Az anyag ciklusait majd a szellemiség ciklusai és a teljesen kifejlődött elme követik. A párhuzamos történelem és fajok törvénye szerint a jövő emberiségének többsége dicső adeptusokból fog állni.

Az emberiség a periódikus sors gyermeke, és egyetlen egysége sem menekülhet a még nem-tudatosodott küldetése elől, vagy szabadulhat meg a természettel való együttműködés terhétől. Az emberiség ezért faj fajt követően végzi kijelölt ismétlődő zarándokútját. Éghajlatok fognak megváltozni, és már el is kezdték ezt a változást, egyik ún. tropikus év („plátói” év: 25900 év) a másik után bocsát ki egy-egy alfajt, csak azért, hogy a ciklus felmenő ívén újabb, magasabb fajt nemzhessen; míg más kevésbé szerencsés csoportok sora - a természet kudarcai - egyes emberekhez hasonlóan maga után nyomot sem hagyva tűnik el az emberiség családjából.

Ilyen a természet menete a KARMIKUS TÖRVÉNY uralma alatt: a mindig jelen és mindig keletkező természeté. Mert egy, csak kevés okkultista által ismert Bölcs szavaival:

„A JELEN A MÚLT GYERMEKE; A JÖVŐ A JELEN SZÜLÖTTE. ÉS MÉGIS, ÓH JELEN PILLANAT! NEM TUDOD-E, HOGY SEM SZÜLŐD NINCS, SEM GYERMEKED NEM LEHET: HOGY ÖRÖKKÉ CSAK ÖNMAGAD SZÜLÖTTE VAGY? MIELŐTT ELKEZDENÉD KIMONDANI 'ÉN VAGYOK AZ ELMÚLT PILLANAT UTÓDA, A MÚLT GYERMEKE,' TE LETTÉL MAGA AZ A MÚLT. MIELŐTT KIEJTENÉD AZ UTOLSÓ SZÓTAGOT, ÍME! MÁR NEM TE VAGY A JELEN, HANEM VALÓJÁBAN A JÖVŐ LETT A JELEN. ÍGY A MÚLT, A JELEN ÉS A JÖVŐ, AZ ÖRÖKKÉ-ÉLŐ HÁRMASSÁG AZ EGYBEN - AZ ABSZOLÚT MAHÂMÁJÂ-JA VAN.”

SD II 437-446/II 455-465/III 434-444

FÁTYOLTALAN ÍZISZ TÍZ PONTOS ÖSSZEFOGLALÁS MEGJEGYZÉS

Úgy tűnhet, hogy miközben H. P. Blavatsky első nagy művét kiadásra készítette elő, állandóan szem előtt tartotta, hogy a korabeli művelt olvasónak megmutassa, amit mondani készül, valójában „nem újdonság, ami a világ figyelmére pályázik”. A Fátyoltalan Ízisz minden fejezetét régi és korabeli forrásokból válogatott kivonatokkal vezeti be, amelyek azt jelzik, hogy sem a bemutatott állásfoglalások, sem az általa adott információ nem előzmények nélküli. Az utolsó fejezet több ilyen idézettel kezdődik, amiből egyet itt mutatunk be. A fejezet elején a keleti bölcelet fő jellemzőit próbálja meg összefoglalni, ahogyan azt az Ízisz két kötetében bemutatta. Azonban, mint már korábban említettük, abban az időszakban H.P. Blavatsky a rendelkezésére álló nagy mennyiségű anyaggal kísérletezett, és kereste a módját, hogyan adhatná azt tovább a világnak. Ezért nincs világos megkülönböztetés az alapvető elvek és a másodrendű részletek és illusztrációk között. A számozott pontokban való összefoglalás ezen első kísérlete és a Titkos Tanítás későbbi megállapításai közötti eltérés feltűnő bizonyítéka saját fejlődésének, mint tanulónak és mint tanítónak.

FÁTYOLTALAN ÍZISZ: Tíz pontos összefoglalás

„Az élet problémája az ember. A mágia, vagyis inkább a bölcsesség az ember belső lényé

lehetőségeinek kifejlesztett ismerete. Ezek az erők isteni kiáradások (emanációk), mint ahogyan az intuíció az eredetük felismerése és a beavatás a bevezetés abba a tudásba... Az ösztönnel kezdünk, a befejezés pedig a MINDENTUDÁS”.

A. Wilder

Részünkről szegényes ítélőképességről tanúskodna, azt feltételezni, hogy e műben eddig bárki más is követett volna bennünket, mint a metafizikus vagy valamiféle misztikus. Ha ez másképp lenne, bizonyosan azt tanácsolnánk neki, hogy ne fáradjon e fejezet elolvasásával; mivel bár semmit sem mondunk, ami nem pontosan igaz, biztos, hogy az olvasó még a legkevésbé csodálatos elbeszélést is teljesen tévesnek tartaná, bármennyire igazolt legyen is az.

Hogy megértsük az ezek után leírt számos jelenségben működő természeti törvény alapelveit, az olvasónak észben kell tartania a keleti filozófia általunk egymás után megmagyarázott alapvető tételeit. Ismételjük meg egész röviden:

1. Csoda nincs. Minden, ami történik, az örök, megváltoztathatatlan, mindig működő törvény következménye. A látszólagos csoda nem más, mint olyan erők működése, amelyek ellentétesek azzal, amit Dr. W. B. Carpenter F.R.S. - sokat tanult, mégis keveset tudó ember - „a természet jól ellenőrzött törvényei”-nek nevez. Miként társadalmi osztályából sokan, Dr. Carpenter figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy lehetnek olyan, valamikor „ismert” törvények, amelyeket a tudomány jelenleg nem ismer.

2. A természet hármasság: van a látható, tárgyiasult természet; van a láthatatlan, belső, energiát adó természet, a másik pontos mintaképe és éltető princípiuma; és e kettő fölött a *szellem*, minden erő forrása, az egyedüli örök és elpusztíthatatlan. Az alsó kettő állandóan változik; a felső harmadik nem.

3. Az ember ugyancsak hármasság: van tárgyiasult, fizikai teste, éltető asztrális teste (vagy lelke), a valódi ember; és e kettőt beborítja és megvilágosítja a harmadik - a független, a halhatatlan szellem. Amikor a valódi embernek sikerül az utóbbival egyesülni, halhatatlan lényé válik.

4. A mágia, mint tudomány a fenti elveknek és annak a módnak az ismerete, ahogyan a szellem mindentudását és mindenhatóságát és a természeti erők irányítását az egyén még testi élete folyamán elsajátítani képes. A mágia, mint tudomány, ezen tudás gyakorlati alkalmazása.

5. A titkos tudomány helytelenül alkalmazva boszorkányság, jótékony célra használva igazi mágia, vagyis BÖLCSESSÉG.

6. A médiumitás az adeptusság ellentéte; a médium idegen befolyások passzív eszköze, az adeptus aktívan irányítja önmagát és minden alsóbbrendű erőt.

7. Minden, ami valaha volt, van vagy lesz, megtalálható az asztrális fényben, vagyis a nem látható világegyetem feljegyzéseiben. A beavatott adeptus saját szellemi látását használva mindent megtudhat, ami valaha ismert volt vagy megismerhető.

8. Az emberi fajok úgy különböznek egymástól szellemi adottságokban, mint a bőr színében, termetben vagy bármilyen más külső jellegzetességben. Egyes népeknél a természetes látnokság az elterjedt, másoknál a médiumitás. Egyesek a boszorkányság és varázslás rabjaivá válnak és gyakorlásának titkos szabályait nemzedékről nemzedékre adják tovább, a pszichés jelenségek többé-kevésbé messzeható eredményeivel együtt.

9. A mágikus készség egyik mozzanata a belső ember (az asztrális forma) tudatos és önkéntes visszahúzódása a külső emberből (a fizikai testből). Néhány médiumnál is megtörténik a visszahúzódás, ez azonban öntudatlan és akaratlan. Utóbbi esetben ez alatt a test kataléptikus állapotban van. Azonban az adeptusnál az asztrális forma távolléte észre sem vehető, mert a fizikai érzékszervek éber állapotban vannak és az egyén csak mintha mélyen elgondolkozna, el lenne mélyedve.

10. A MÁGIA sarokköve a mágnesség és elektromosság, valamint tulajdonságaik,

összefüggéseik és hatásuk elmélyült gyakorlati ismerete. Különösen fontos a jártasság az állati és emberi világra való hatásukban. Mint a mágnesvasércnek, úgy sok más ásványnak is vannak különleges okkult tulajdonságai, amit minden gyakorló mágusnak ismernie *kell*, és ami az úgynevezett egzakt tudomány előtt teljesen ismeretlen. A növényeknek is csodálatos mértékben vannak hasonló misztikus tulajdonságaik, és a füvek, álmok, varázslatok titkai csupán elvesztek az európai tudomány számára, és mondani sem kell, számára ismeretlenek, kivéve néhány jellegzetes példát, mint az ópiumot és a hasist. De még ennek a néhány dolognak az emberi rendszerre gyakorolt pszichikai hatását is csak mint egy időleges mentális zavar bizonyítékát tekintik. Thesszália és Epirusz asszonyai, a szabaziuszi (dionüoszzi) szertartások főpapnői szentélyeik hanyatlásával nem vitték magukkal titkaikat. A mai napig megőrizték azokat, és akik a szóma természetének tudatában vannak, azok más növények tulajdonságait is ismerik.

Néhány szóban összegezve, a MÁGIA szellemi BÖLCSESSÉG. A természet és az anyag szövetségese, tanulója és szolgája a mágusnak. Egy közös éltető princípium (elv) hat át minden dolgot, és ez a tökéletessé vált emberi akarattal irányítható. Az adeptus természetfeletti mértékben képes serkenteni a növényekben és az állatokban a természeti erők mozgását. Az ilyen kísérletek nem akadályozzák a természetet, hanem élénkítik azt, mivel adottak a felfokozott éltető tevékenység feltételei.

Az adeptus irányíthatja más, nem adeptus személyek fizikai és asztrális testének érzékeléseit és megváltoztathatja azok állapotát. Választása szerint befolyásolhatja és felhasználhatja az elemek szellemeit. Viszont nem vonhatja irányítása alá semmilyen élő vagy holt emberi lény halhatatlan szellemét, mivel minden ilyen szellem egyben az Isteni Lényeg szikrája és nem vethető semmilyen idegen uralom alá.

Isis Unveiled (Fátyoltalan Ízisz) II 587-590

A Függelék

A Titkos Tanítás és tanulmányozása.

H.P.B. a múlt héten különösen érdekesen beszélt *A Titkos Tanítás*-ról. Jó lesz, ha megpróbálok rendet teremteni és biztonságosan papírra vetni, amíg frissen az emlékezetemben van. Amint ő maga mondta el, lehet, hogy harminc-negyven év múlva valaki számára hasznos lehet.

Először is tehát, *a Titkos Tanítás* csupán igen kicsiny töredéke az ezoterikus tannak, amit az Okkult Testvériség magasabb tagjai ismernek. Csak annyi van benne - mondta -, amennyit a világ a következő évszázadban be tud fogadni. Ebből felmerült egy kérdés, amit a következőképpen magyarázott meg:

A „világ” a személyes természetében élő embert jelenti. Ez a „világ” a *Titkos Tanítás* két kötetében meg fogja találni mindazt, amit legmagasabb fokú értelmével megérthet, de nem többet. Azonban ezzel nem azt akarta mondani, hogy a tanítvány, aki nem „a világban” él, ne találhatna sokkal többet a könyvben, mint amennyit „a világ” talál. Minden forma, még a legkezdetlegesebb is, rejtve magában hordja „teremtőjének” arcképét. Ugyanígy valamely szerző műve is, akármilyen homályos, tartalmazza a szerző tudásának rejtett képét. Ebből a mondásából arra következtettek, hogy a *Titkos Tanítás*-nak mindent magában kell foglalnia, amit H.P.B. tud, és még sokkal többet is, hiszen nagy része olyan emberektől származik, akiknek tudása sokkal, de sokkal nagyobb az övéénél. Ráadásul félreérthetetlenül utal arra, hogy másvalaki esetleg találhat benne olyan tudást is, amivel ő maga nem rendelkezik. Izgalmas gondolat, hogy talán még én is lelhetek H.P.B. szavaiban olyan ismeretet, amiről

ő maga nem tud. Sokáig foglalkozott ezzel a gondolattal. X később ezt mondta: „Úgy látszik, H.P.B. kezdi elveszíteni a fonalat”, ami alatt, azt hiszem azt értette, a saját tudásába vetett bizalmát. De Y és Z, meg én is talán jobban értjük, mit akart mondani. Kétségtelenül azt mondja, hogy ne horgonyozzunk le sem nála, mint végső tekintélynél, sem senki másnál, hanem teljesen saját bővülő érzékeléseinkre bízunk magunkat.

[Későbbi jegyzet a fentiekhez: Igazam volt. Egyenesen megkérdeztem, és ő mosolygott és bólintott. Megéri, hogy az ember elnyerje az ő jóváhagyó mosolyát! – (Aláírás) Robert Bowen.]

Végül sikerült rávinnünk H.P.B.-t, hogy mutassa meg a helyes utat a *Titkos Tanítás* tanulmányozásához. Hadd írjam le, amíg jól emlékszem rá.

Ha – mondta – a *Titkos Tanítás*-t úgy olvassuk, oldalról oldalra, mint bármely könyvet, abból csak zavar keletkezhet. Az első dolog az, ha még évekbe telik is, hogy némileg felfogjuk az *Előszó*-ban megadott „Három alapvető elvet”. Kövessük ezeket nyomon az *Isméltés*-ben – az I. kötet (I.rész) *Összefoglalás*-ában lévő számozott tételeket. Azután vegyük az *Előzetes jegyzetek*-et és a *Következtetés*-t a II. kötetből.

H.P.B. nagyon határozottan nyilatkozik a fajok és alfajok eljövételével kapcsolatos tanítás fontosságáról (ami a *Következtetés*-ben olvasható). A szokásosnál nyíltabban mondta ki, hogy voltaképpen nincs olyasmi, mint a fajok leendő „eljövele”. „Nincs sem JÖVÉS, sem MENÉS, hanem csak örök KELETKEZÉS” – mondja. A negyedik gyökérfaj még mindig él. És él a harmadik és a második és az első is – vagyis megnyilvánulásai jelen vannak a mi mostani anyagi síkunkon. Azt hiszem, értem, mit akar mondani, de képtelen vagyok szavakban kifejezni. Ugyanígy itt van a hatodik alfaj, a hatodik és a hetedik gyökérfaj, sőt még a jövő KÖRÖK emberei is. Elvégre ez érthető. A tanítványok, a Testvérek és az Adeptusok nem lehetnek a mindennapi ötödik alfaj emberei, mert a faj a fejlődés egyik állapota (szakasza).

A tekintetben azonban nem hagy semmi kétséget, hogy ami az emberiség tömegeit illeti, (időben és térben) évszázadok választanak el még a hatodik alfajtól is. Úgy láttam, hogy H.P.B. különös aggályossággal hangsúlyozta ezt a pontot. Homályosan utalt azokra a „veszélyekre és káprázatokra”, amelyek abból a gondolatból származhatnak, hogy az új faj már hajnalodik a világon. Szerinte egy-egy alfaj időtartama az emberiség nagy részére a sziderikus (plátói) évvel esik egybe (a Föld tengelye által az égen leírt kör – körülbelül 25900 év). Ez pedig ugyancsak későbbre teszi még az új faj megjelenését.

Az elmúlt három hét alatt figyelemre méltó összejövetelünk volt, ahol a *Titkos Tanítás*-t tanulmányoztuk. Rendbe kell szednem és leírnom a jegyzeteimet, mielőtt elveszíteném azokat.

Nagyon sokat beszélt az „ALAPVETŐ PRINCÍPIUMRÓL”. Azt mondja: Ha valaki azt képzelem, hogy kielégítő képet kap a világegyetem felépítéséről a *Titkos Tanítás*-ból, annak tanulmányozása csak megzavarja. A *Titkos Tanítás* nem azért íródott, hogy ilyen végső véleményt mondjon ki a létezésről, hanem hogy AZ IGAZSÁG FELÉ VEZESSEN. Ezt az utóbbi kitétel sokszor megismételte.

Hiábavaló, sőt annál is rosszabb, ha elmegyünk olyanokhoz, akiket haladott tanulmányozóknak képzelünk – mondta – és arra kérjük őket, hogy „fordítsák le” nekünk a *Titkos Tanítás*-t. Nem tudják megtenni. Ha meg is kísérlük, nem adhatnak többet száraz exoterikus értelmezésnél, ami távolról sem hasonlít az IGAZSÁG-ra. Ha ezt a fordítást fogadjuk el, akkor rögeszmék mellett horgonyozzuk le magunkat, holott az IGAZSÁG túl van minden általunk megfogalmazható vagy kifejezhető elképzelésen. Az exoterikus értelmezésekkel minden rendben van, és ő nem is ítéli el azokat, ameddig csak kezdők számára szóló útmutatásokként használják, és a kezdők nem is fogadják el ennél többnek. Persze sokan, akik a Teozófiai Társulatban vannak, vagy még később fognak csatlakozni, potenciálisan képtelenek túllépni a közönséges exoterikus fogalmakon. Vannak és lesznek azonban mások is, és számukra H.P.B. kijelöli a *Titkos Tanítás* megközelítésének következő és helyes útját.

Gyertek úgy a *Titkos Tanítás*-hoz – mondja –, hogy nem reméletek tőle a létezés végső

igazságát, és semmi más gondolatotok ne legyen, csak az, hogy milyen messzire vezethet el az igazság FELÉ. Lássátok a tanulmányban az elme gyakorlásának és fejlesztésének módját, amelyet sohasem befolyásol más tanulmány. Tartsátok be a következő szabályokat:

Akármit tanulmányozunk is a *Titkos Tanítás*-ban, a fogalomképzés alapjaként tartjuk észben a következő gondolatokat:

(a) MINDEN LÉTEZÉS ALAPVETŐ EGYSGÉGE. Ez az egység nagyon különbözik az egység hétköznapi fogalmától – mint amikor azt mondjuk, hogy valamely nemzet vagy hadsereg egységes, vagy hogy ezt a bolygót azzal a bolygóval mágneses erővonalak kötik össze, vagy más efféle. A tanítás nem erről szól. A létezés EGY, nem pedig egymáshoz kapcsolódó dolgok összessége. Alapjában véve EGYETLEN Létező van. Ennek a LÉTEZŐNEK két megjelenése van, egy pozitív és egy negatív. A pozitív a szellem, vagy a TUDATOSSÁG. A negatív a SZUBSZTANCIA, a tudatosság tárgya. Ez a Létező első megnyilvánulásában az Abszolútum, a Végső Valóság. Mivel abszolút, semmi nincs rajta kívül. Ő a TELJES-LÉTEZŐ. Oszthatatlan, különben nem volna abszolút. Ha egy részét el lehetne különíteni, a megmaradó rész nem volna abszolút, különben rögtön felmerülne az ÖSSZEHAONLÍTÁS kérdése közte és az elkülönített rész között. Az összehasonlítás nem fér össze a kizárólagossággal. Világos tehát, hogy ennek az alapvető EGYETLEN LÉTEZÉS-nek vagy Abszolút Létező-nek kell lennie a Valóságnak minden meglévő formában.

Azt mondtam, hogy nekem ez ugyan világos, de nem hiszem, hogy minden alosztály fel tudná fogni. „A teozófia” – mondotta erre – „azok számára van, akik tudnak gondolkodni, vagy akik rá tudják kényszeríteni magukat a gondolkodásra, nem a lusta észjárásúak számára”.

Az atom, az ember, az Isten – mondotta – mindegyik külön-külön és együtt is, végső elemzésben Abszolút Létezés, ez az ő IGAZI EGYÉNISÉGEIK. Ezt a gondolatot kell mindig ott tartanunk elménk háttérében, hogy alapja legyen minden elképzelésnek, ami a *Titkos Tanítás* tanulmányozásából keletkezik. Abban a pillanatban, amikor elejtjük (és ez igen könnyen megtörténhet, ha az ember az ezoterikus bölcsélet sok bonyolult aspektusával foglalkozik), felülkerekedik a KÜLÖNÁLLÁS gondolata, és a tanulmány értékét veszíti.

(b) A második megragadandó alapelv az, hogy HOLT ANYAG NINCS. Még a legutolsó atom is él. Nem is lehet másképpen, hiszen minden atom maga is Abszolút Létezés. Ezért nincs olyasmi, mint az éter „terei” vagy âkâsha, vagy nevezzük, ahogyan akarjuk, ahol az angyalok és az elementálok fickándoznak, mint pisztrángok a vízben. Ez hétköznapi elképzelés. A helyes elképzelés az, hogy az anyag bármely szinten lévő atomja maga is egy-egy ÉLET.

(c) A harmadik alapvető és szem előtt tartandó elv az, hogy az ember a MIKROKOZMOSZ. Mivel pedig az, a mennyek összes hierarchiái benne léteznek. A valóságban azonban nincs sem makrokozmosz, sem mikrokozmosz, csak EGY LÉTEZÉS van. A nagy és kicsiny csak akkor nagy és kicsiny, ha egy korlátozott tudat szemléli.

(d) A negyedik és utolsó alapvető elv az, amelyet a Nagy Hermetikus Axióma fejez ki. Ez voltaképpen összegezi és szintetizálja az összes többi.

Miként belül, úgy kívül;
Miként a nagy, úgy a kicsi;
Miként fenn, úgy alant;
Csupán csak EGY ÉLET és TÖRVÉNY van;
És aki működteti az EGY.
Semmi sem belső, semmi sem külső;
Semmi sem nagy, semmi sem kicsi;
Semmi sem magas, semmi sem alacsony

Az isteni rendben.

Mindegy, hogy mit tanulmányozunk a *Titkos Tanításban*, ezekkel az alapvető elvekkel kell összhangba hoznunk, ezekhez kell viszonyítanunk.

Megemlítettem, hogy az efféle mentális gyakorlat bizonyára roppant fárasztó. H.P.B. mosolygott és igenlően bólintott. Az ember ne legyen bolond – mondta – és ne kergesse magát a bolondok házába azzal, hogy mindjárt az elején túl sokat akar elérni. Az ember agya az éber tudat eszköze és minden kialakított tudatos mentális kép az agy atomjainak változását és megsemmisülését jelenti. A mindennapi szellemi tevékenység az agyban jól kitaposott ösvényeken halad, és nem kényszerít hirtelen alkalmazkodásra és anyagának pusztítására. Ez az újfajta szellemi erőfeszítés azonban nagyon mást kíván – „új agybeli utak” kiépítését, az agy apró sejtjeinek más rendbe állítását. Ha ezt meggondolatlanul erőszakoljuk, komoly fizikai károsodást okozhatunk az agyunknak.

A gondolkodásnak ez a módja – mondta – az, amit Indiában dzsnâna jógának neveznek. Amint az ember előre halad ebben a jógában, azt veszi észre, hogy elképzelések merülnek fel, amelyeket, bár tudatosak, nem tud kifejezni, sem pedig bármiféle mentális képpé alakítani. Idővel ezek a elképzelések mentális képekké alakulnak. Akkor pedig nagyon kell vigyázni és nem szabad engedni, hogy félrevezessen az az elképzelés, hogy ez az újonnan megtalált és csodálatos kép szükségszerűen a valóságot ábrázolja. Nem ábrázolja. Ha az ember tovább dolgozik, azt látja, hogy az egykor csodált kép homályos és nem kielégítő lesz és végül egészen eltűnik, vagy az ember elveti magától. Ez megint veszedelmes pont, mert az ember egy időre az ürességben marad, nincs semmi fogalom, ami támogathatná, és az ember kísértésbe esik, hogy jobb híján az elvetett képet elevenítse fel, abba kapaszkodjék. Az igazi tanulmányozó azonban nyugodtan tovább dolgozik, és hamarosan ismét forma nélküli fények jönnek, amelyekből idővel az előzőnél nagyobb és szebb képek keletkeznek. A tanuló viszont addigra már tudni fogja, hogy soha semmiféle kép nem ábrázolhatja az IGAZSÁGOT. Ez az utolsó csodálatos kép is elhomályosul és elenyészik, csakúgy, mint a többi. És ez így megy tovább, amíg végül az ember felülemelkedik az elméjén és az elme képein és belépve a FORMA-NÉLKÜLI világba, amelynek azonban minden forma leszűkített visszatükröződése, abban él.

A *Titkos Tanítás* igazi tanulmányozója a dzsnâna jógai, és a nyugati tanulmányozó számára a jógának ez az útja az igazi út. A *Titkos Tanítás* pedig azért íródott, hogy ezen az ösvényen útmutatókkal lássa el.

[Későbbi megjegyzés: Felolvastam H.P.B.-nek tanítása ezen megfogalmazását és kérdeztem, jól értettem-e őt. Buta tökfilkónak nevezett, ha azt képzem, hogy szavakkal bármit is helyesen ki lehet fejezni. De mosolygott és bólintott, és azt mondta, hogy igazán jobban megértettem, mint valaha bárki más, sőt jobban, mint ő maga meg tudta érteni.]

Nem is tudom, miért írom le mindezt. Át kellene adni a világnak, de én túl öreg vagyok hozzá. Olyan gyermeknek érzem magam H.P.B. mellett, pedig életkorban húsz évvel vagyok idősebb nála.

H.P.B. nagyon megváltozott, amióta két évvel ezelőtt találkoztunk. Csodálatos, hogyan tartja magát súlyos betegségében. Ha az ember semmit sem tudna és semmit sem hinne, H.P.B. meggyözné, hogy ő olyasvalaki, aki messzire van a teste és az elméje fölött. Úgy érzem, különösen ezen utolsó összejövetelek alatt, amióta testileg annyira elesetté vált, hogy egy másik és magasabb világból kapjuk a tanításokat. Mintha éreznénk és TUDNÁNK, amit mond, nem pedig testi füleinkkel hallanánk azt. X tegnap este körülbelül ugyanezt mondta.

1891. április 19.

Robert Bowen, sk.
a királyi haditengerészet parancsnoka

B FÜGGELÉK

Szanszkrit szavak szótára

H.P. Blavatsky *Teozófiai glosszáriuma* alapján készült feljegyzések.

<i>Âkâsha</i>	Az egész teret átható finom szellemi esszencia.
<i>Dhyân Chohanok</i>	A Kozmosz felügyeletével megbízott isteni Intelligenciák (= Arkangyalok).
<i>Dzryan</i>	Bölcsesség, isteni tudás.
<i>Kârapa</i>	Ok.
<i>Karma</i>	Cselekvés; az ok és okozat törvénye.
<i>Mahat</i>	Egyetemes Intelligencia és Tudat.
<i>Manas</i>	Elme; az emberben reinkarnálódó princípium, a magasabb Ego.
<i>Manvantara</i>	A megnyilvánulás vagy kozmikus tevékenység periódusa.
<i>Mâyâ</i>	Illúzió; az észlelhető létezését lehetővé tevő kozmikus erő.
<i>Mûlaprakriti</i>	Differenciálatlan szubsztancia; az anyag gyökere.
<i>Nâsztika</i>	Ateista, vagy inkább olyan ember, aki semmilyen istent vagy bálványt nem imád.
<i>Parabrahman</i>	A Brahmanon túl; a személytelen, névtelen, egyetemes princípium; az Abszolút.
<i>Prakriti</i>	Általában a természet, az őseredeti szubsztancia.
<i>Pralaya</i>	A manvantarák, vagy tevékenységi periódusok közötti nyugalom periódusa.
<i>Purusha</i>	Szellem.
<i>Sat</i>	Az egy örökké jelenlévő Valóság; az isteni Esszencia vagy <i>Lét</i> .
<i>Upádhi</i>	Valami nála kevésbé anyagi alapja vagy eszköze.